

Kitaabka Daanyeel - Lambar Afar iyo Toban

Daaniyeel Cutubka Labaad – Soo Koobid iyo Gabagabo Qaybta Koowaad

Jeff Pippenger

2023-12-09

“Muujintii dhexdeeda ayay ku kulmaan oo ku dhammaadaan dhammaan kutubta Kitaabka Quduuska ah. Halkan waxaa ku yaal dhammaystirka kitaabka Daanyeel.” Falimaha Rasuullada, 585.

Runta Yooxanaa ku aqoonsaday “Muujintii Ciise Masiix,” oo Libaaxa qabiilka Yahuudah uu dadkiisa ka furfurayey tan iyo Luulyo, 2023, ayaa loo dhammaystiraa si kaamil ah marka kitaabka Daanyeel lala mideeyo kitaabka Muujintii. Daanyeel cutubka labaad wuxuu metelaa farriinta malaa’igta labaad marka loo eego tijaabada sawirka bahalka ee maalmaha ugu dambeeya. Waxay tilmaamaysaa hab tijaabo ah iyo wakhti tijaabo oo gaar ah.

Muddada iyo habraaca ku xusan Daanyeel cutubka labaad, oo ay mataleen toddobaatankii sannadood ee maxaabiistii Daanyeel, waxay tusaale u ahaayeen muddadii imtixaanka ee Protestantiinta ee taariikhda Millerite-ka. Protestantiintu way ku guuldarraysteen habraacoodii imtixaanka, waxayna noqdeen gabdhaha Rooma. Si nebiyaysan, gabadhu waxay tusaale u tahay hooyadeed; Roomana waa bahal nebiyaysan. Guuldarradoodii iyo u-guuritaankoodii xigay ee ay ugu gudbeen inay noqdaan gabdhaha Rooma, waxay tusaale u yihiin imtixaanka suuradda bahalka ee taariikhdeenna hadda jirta, waayo waxay u gudbeen suurad bahalka ah. Sidaas daraaddeed habraaca imtixaankeenna hadda jira waxaa matalaya toddobaatankii sannadood ee maxaabiistii Daanyeel, iyo sidoo kale taariikhda farriintii malaa’igta labaad intii lagu jiray dhaqdhaqaaqii Millerite-ka.

Taariikhda farriintii malaa’igta labaad ee bilaabatay Sebtembar 11, 2001, waxaa ku jira xilli gaar ah iyo hab imtixaan oo si astaan ah loogu matalay riyadii sanamkii Nebukadnesar ee ku saabsanaa bahallo; waayo boqortooyo wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah ku jirta sidoo kale waa bahal. Nebukadnesar iyo madaxdii diimeed ee reer Kaldayiin waxay metelaan kuwa ku dhacaya imtixaanka, halka Daanyeel iyo saddexdii mudan ay metelaan kuwa ka gudba imtixaanka. Waxay u ekaan kartaa si kale, hase ahaatee, guuldarradii Nebukadnesar waxaa lagu xaqiijinayaa cutubka saddexaad ee Daanyeel.

Habka imtixaanka, oo lagu matalay labadaba Daanyeel cutubka koowaad iyo labaad, waxaa ku jira calaamado nebiyadeed oo gaar ah oo la jaanqaadaya runta dhowaan lagu soo bandhigay kitaabka Muujintii. Cutubka koowaad, “toban maalmood” waxay matalayeen muddadii imtixaanka oo keentay in Daanyeel muujiyo suurad ka sii qurux badan oo ka sii buuran, taas oo ka dhalatay cunistiisii cunnadii jannada, halka kooxdii kale ee bohomada ay muujiyeen suuradda kuwa cunay cuntadii boqorka. Boqor, xagga nebiyadda, waa boqortooyo, oo sidoo kale xagga nebiyadda boqor ama boqortooyo waa bahal. Kuwii wejigoodu muujiyey natiijooyinka ka dhashay cunista cuntadii boqorka, waxay muujiyeen suuradda bahalka.

Cutubka labaad ee Daanyeel, Daanyeel wuxuu ku tukanayey inuu fahmo “qarsoodiga” dahsoon ee riyadii-sawirka ahayd ee Nebukadnesar. Wuxuu u baahnaa inuu ogaado waxa riyadu ahayd, iyo sidoo kale waxa ay ka dhiganayd. Isagu wuxuu matalaa kuwa maalmaha ugu dambeeya ku dadaalaya inay fahmaan qarsoodiyada la xidhiidha furidda Muujintii Ciise Masiix, waayo furidda Muujintii Ciise Masiix waa “qarsoodigii” nebiyadeed ee ugu dambeeyey ee la furo ka hor intaan albaabka nimcadu xidhmin. Nebiyada oo dhan, Daanyeelna ku jiro, waxay tilmaamayaan maalmaha ugu dambeeya. Dadaalkii Daanyeel ee ahaa inuu fahmo “qarsoodiga” wuxuu ahaa dadaal nolol iyo geeri ah, sida ay imtixaanka sawirka bahalku ugu yahay dadkii Ilaah maalmaha ugu dambeeya.

“Rabbigu si cad ayuu ii tusay in sanamka bahalka la samayn doono ka hor intaan xilligii nimcadu xidhmin; waayo, tani waxay ahaan doontaa imtixaanka weyn ee dadka Ilaah, kaas oo masiirkooda weligiis ah lagu go’aamin doono.” Manuscript Releases, volume 15, 15.

Baryadii Daanyeel, intii uu doonayay inuu garto “qarsoodiga,” waxay matalaysaa calaamad-waddo gaar ah oo ku jirta taariikhda dadka Ilaah maalmaha ugu dambeeya. Kitaabka Daanyeel wuxuu bixiyaa laba markhaati oo xaqiijiya calaamad-waddada “baryada” ee maalmaha ugu dambeeya. Calaamaddaas-waddadu waxay ku taallaa muddada wakhtiga ee ay matasho farriinta labaad ee xariiq kasta oo dib-u-habayn ah.

Asalka nebiyadeed ee labada ducoba waa toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada, kuwaas oo astaan ahaan u matala “toddobada jeer” ee Laawiyiintii lix iyo labaatan. Daanyeel laba, aayadda kowaad, magaca “Nebukadnesar” waa la laba-jibbaaraa, taas oo laba-jibbaaridda eray ee Qorniinka ku jirtaa ay astaan u tahay farriinta malaa’igta labaad.

Qoraallada Walaasha White waxaa ku jira tixraacyo dhowr ah oo tilmaamaya in Daanyeel cutubka saddexaad uu astaan u yahay sharciga Axadda. Daanyeel cutubka koowaadna wuxuu leeyahay sifo kasta oo ka mid ah farriinta malaa’igta kowaad, waxaana naloo sheegay in aan la heli karin farriin saddexaad (Daanyeel cutubka saddexaad), iyada oo aanay jirin farriin kowaad iyo mid labaad.

Imtixaanka sawirka bahalka ayaa Ellen White ku qeexday inuu yahay imtixaanka ay tahay inaan ka gudubno ka hor intaan albaabka nimcadu xidhmin, iyo ka hor intaan nala shaabadayn. Markii muusiggu ka yeedhay cutubka saddexaad ee Daanyeel, albaabka nimcadu si astaan ahaan ah ayuu u xidhmay, waayo cutubka saddexaad wuxuu metelaa sharciga Axadda. Muusigga Nebukhadnesar wuxuu metelaa laxanka ay dhilladii Turos markaas billowdo inay ugu heesto boqorrada dhulka dhammaadka toddobaatanka sannadood ee astaanta ah ee ay illowga ku jirtay.

Oo maalintaas waxay ahaan doontaa in Turos la illoobi doono toddobaatan sannadood, sida cimriga boqor keliya; oo dhammaadka toddobaatanka sannadood ka dibna Turos waxay u heesi doontaa sida naag sinoole ah. Kataarad qaado, oo magaalada ku wareeg, naagta sinoole ahaydoo la illoobay; laxan macaan samee, heeso badanna ku hees, si laguugu xusuusto. Oo waxay ahaan doontaa in dhammaadka toddobaatanka sannadood ka dib Rabbigu soo booqan doono Turos, oo iyana waxay ku noqon doontaa mushaharkeedii, oo waxay sino la geli doontaa boqortooyooyinka dunida oo dhan ee dhulka dushiisa jooga. Ishacyaah 23:15–17.

Walaashii White waxay saddexda farriimood ee malaa’igaha u aqoonsataa saddex imtixaan.

“Kuwo badan oo u baxay inay la kulmaan Arooska iyagoo hoos jooga farriimihii malaa’igta kowaad iyo tan labaad, waxay diideen tan saddexaad, oo ah farriinta ugu dambaysa ee imtixaanka ah ee dunida la siinayo, waxaana mowqif la mid ah la qaadan doonaa marka baaqa ugu dambeeya la yeedhiyo.” Review and Herald, October 31, 1899.

Markhaatiyo badan oo arrintaas xaqiijinaya aawadood, Daanyeel cutubka labaad waa farriintii malaa’igta labaad. Taariikhda xoojintii malaa’igta kowaad ilaa xukunka, waa taariikhda ay metelaan toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimadii Daanyeel. Xaaladda ay ku taallo tukashadii Daanyeel ee cutubka labaad, waxay ka dhacaysaa toddobaatankii sannadood dhexdeeda, kuwaas oo astaan u ah “toddobada jeer”.

Baryada cutubka sagaalaad waxay ku bilaabataa tixraac toos ah oo ku saabsan toddobaatanka sannadood. Deegaanka nebiyadeed ee labada baryaba waa isku mid. Waxay matalaan dhinacyo kala duwan oo isla baryada ah, hase yeeshee labaduba waxaa lagu meeleyey isla deegaanka ah “toddobada jeer,” labadubana waxay waafaqsan yihiin calaamadda jidka ee “baryo” taas oo ku taalla taariikhda boqol iyo afartan iyo afarta kun ee maalmaha ugu dambeeya.

Markii Daanyeel ku tukado cutubka sagaalaad, wuxuu ku jiraa “xilli kala-guur” oo nebiyadeed oo ka imanaya boqortooyadii Baabuloon kuna socda boqortooyadii Maadiyiinta iyo Faarisiyiinta. Bartaas kala-guurka ahi sidoo kale waa calaamad-marin, waxayna la jaanqaaddaa isla barta kala-guurka ah ee ku jirta dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaad, marka dadka Ilaah ay jidka ku dhintaan iyagoo ah “La’odikiyaaniyiin”, kana soo baxaan qabriga iyagoo ah “Filadelfiyaaniyiin”. Barta kala-guurka ee dhaqdhaqaaqa malaa’igta kowaad waxay la jaanqaaddaa labadaba barta kala-guurka ee Daanyeel iyo dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaad, saddexdooduna si toos ah ayay ula xiriiraan “toddobada goor” ee Laawiyyintii lix iyo labaatan. Kala-guurkii Filadelfiya ilaa La’odikiya ee dhaqdhaqaaqa Millerite-ka wuxuu dhacay markii uu yimid “iftiin cusub” oo ku saabsan “toddobada goor” sannadkii 1856, iyo diididdii xigtay ee “toddobada goor” gebi ahaanba sannadkii 1863. Daanyeel cutubka sagaalaad, dhaqdhaqaaqa malaa’igta kowaad ee wakhtigii Millerite-ka, iyo dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaad ee wakhtigeenna, dhammaantood waxay leeyihiin bar kala-guur oo iswaafaqaysa, saddexdaasna dhammaantood waxaa lagu dejiyey macnaha guud ee “toddobada goor”.

Taariikhda habka imtixaanka dhexdeeda, Daanyeel wuxuu matalaa farriin-sidaha la siiyey iftiinka, kaas oo uu marka hore la wadaago saddexdiisa saaxiib, sidaasna wuxuu astaan ugu yahay doorka nebiyadeed ee “Eliyaah”, kaas oo ah “codka cidlada ka qaylinaya”.

“Sirta” cutubka labaad ee Daanyeel waxay caddaynaysaa in boqortooyada siddeedaad ee wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ahi ay “ka mid tahay toddobadii” boqortooyo. Maadaama ay tahay matalaaddii ugu horraysay ee boqortooyooyinka wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah, sidaas darteed waxay ku xidhmaysaa matalaadda ugu dambaysa ee boqortooyooyinka wax sii sheegidda Kitaabka Quduuska ah ee laga helo Muujintii cutubka toddoba iyo tobnaad. Boqortooyada siddeedaad, iyadoo ah mid “ka mid ah toddobadii” boqortooyo ee hore, waxay ka hadlaysaa barta kala-guurka ee dhidibada u taagaysa Baabuloon-ta casriga ah inay noqoto midowga saddex-geesoodka ah ee masduulaagga, bahalka, iyo nebiga beenta ah. Riyadii sawirka ee

Nebukhadnesar ugu dambayntii waxay tilmaamaysaa boqortooyada siddeedaad ee dhulka ee taariikhda wax sii sheegidda.

Boqortooyo waa bahal ku jira waxsii sheegidda Kitaabka Quduuska ah; sidaas darteed runta uu matalayo riyadii sanamka ee Nebukadnesar waa tixraacii ugu horreeyey ee bahalka ugu dambeeya, sida tan sidoo kale lagu aqoonsaday Muujintii cutubka toddoba iyo tobnaad. Sidaa darteed, riyada Nebukadnesar ugu dambayntii waa riyada sanamka bahalka siddeedaad oo ah kii ugu dambeeya. Waa riyada “sanamka bahalka”.

Taas lafteedu waa xaqiijinta muhiimadda ay leedahay in la garto barta kala-guurka ee ka dhacda dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaad, laakiin “qarsoodiga” sidoo kale waa furaha isu keena oo adkeeya wax badan oo ka mid ah wixii maqaalladii hore lagu aqoonsaday ee ku saabsan taariikhda ka dambaysay Luulyo 18, 2020. Maqaalladaas waxaa lagu soo bandhigay in afarta calaamadood ee marxaladaha ee mid kasta oo ka mid ah dhaqdhaqaaqyada dib-u-habaynta quduuska ah, kuwaas oo ay matalaan toddobaatanka sannadood ee maxaabiisnimada Daanyeel, ay mar walba leeyihiin mawduuc isku mid ah.

Afartaas astaamood ee wakhtigii Masiixa waxay ku taagnaayeen macnaha guud ee “dhimasho iyo sarakicid”. Astaanta koowaad, oo matalaysay awood-siinta farriintii kowaad, waxay ahayd baabtiiskii Masiixa, oo ah calaamadda dhimashada iyo sarakicidda. Astaanta labaad, oo matalaysa niyad-jabkii ugu horreeyey ee taariikhdaas, waxay ahayd dhimashada iyo sarakiciddii Laasaros. Astaanta saddexaadna waxay ahayd gelitaankii guusha lahaa ee Yerusaaalem, oo matalayay Oohintii Saqda Dhexe. Masiixu wuxuu u socday dhimashadiisa iyo sarakiciddiisa, Laasarosna, oo ahaa wakiilka nool ee dhimashada iyo sarakicidda, ayaa hormuud ka ahaa socodkii. Laasaros sidoo kale wuxuu caddaynayaa in intii lagu jiray ku dhawaaqidda Oohinta Saqda Dhexe, dadka Ilaah “la shaabadeeyo”.

“Mucjisadan taajka ah, oo ah sara-kicintii Laasaros, waxay ahayd inay ku dhigto shaabaddii Ilaah shaqadiisa iyo sheegashadiisa ilaahnimada.” *The Desire of Ages*, 529.

Calaamadda afraad ee xukunka waxay ahayd iskutallaabta, taasoo iyaduna ahayd dhimasho iyo sarakicid. Muddada afartaas calaamadood waxaa matalaya toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada ee Daanyeel.

Taariikhda Millerite, mawduucu wuxuu ahaa “mabda’a maalin-sannad”, waxaana Agoosto 11, 1840, uu ahaa xaqiijintii mabda’aas. Niyad-jabkii ugu horreeyey wuxuu ka dhashay ku-dhaqan khaldan oo mabda’a maalin-sannad ah. Oohintii Habeenbadhku waxay ahayd kaamilnimadii mabda’a maalin-sannad ee la xidhiidha wax sii sheegidda laba-kun iyo saddex-boqol oo sannadood iyo wax sii sheegidda laba-kun iyo shan-boqol iyo labaatán oo sannadood, dabadeedna Xukunka Baadhitaanku wuxuu bilaabmay markii waxsii-sheegyadaas maalin-sannadku ay ku rumoobeen Oktoobar 22, 1844. Mawduuca afarta calaamadood ee jidka ee taariikhda Millerite oo dhan wuxuu ahaa “mabda’a maalin-sannad”. Wakhtiga afartaas calaamadood ee jidka ah waxaa matala toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada Daanyeel.

Maalmihii Boqor Daa'uud, mawduucu wuxuu ahaa "sanduuqa Ilaah". Markii Daa'uud la siiyey awood, markaas ayuu go'aansaday inuu sanduuqa keeno magaalada Daa'uud.

Daa'uudna wuu sii socday, wuuna weynaanayay, oo Rabbiga Ilaaha ciidammadu waa la jiray isaga. 2 Samuu'eel 5:10.

Niyad-jabkii ugu horreeyey wuxuu ahaa markii Cuusaah dembaabay isaga oo taabtay sanduuqii axdiga. Calaamaddii saddexaad ee jidka waxay ahayd markii Daa'uud gartay in Rabbigu barakeeyey gurigii Coobeed-Edoom kii Gitii ahaa, oo sanduuqii axdiga lagu hayey tan iyo fallaagadii Cuusaah. Markaasaa Daa'uud tegey oo soo qaaday sanduuqii axdiga si uu ugu soo galo Yerusaleem gelitaan guul leh (inkasta oo xaaskiisu markaas muujisay cadho aan habboonayn iyo "niyad-jab" ku saabsan gelitaankii Daa'uud). Mid kasta oo ka mid ah afartaas calaamadood ee jidka waxaa matala sanduuqii axdiga. Wakhtiga afartaas calaamadood ee jidka ahna waxaa matala toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada Daanyeel.

Sebtembar 11, 2001, Islaamka "Ayaanka saddexaad" waa la sii daayay, dabadeedna waa la xakameeyey. Luulyo 18, 2020, waxay ahayd saadaal fashilantay oo ku saabsan doorka Islaamka. Farriinta lafaha qalalan ee dhintay nolosha ku soo celisa waxay ka timaaddaa "afarta dabaylood", kuwaas oo astaan u ah Islaamka, isla markaana matala farriinta Qaylada Habeenbadhka. Burburka qaran ee ka dambeeya riddada qaran ee sharciga Axadda ee Maraykanka waxaa keena Islaamka "Ayaanka saddexaad". Muddada afartaas calaamadood ee jidka waxaa matala toddobaatankii sannadood ee maxaabiisnimada Daanyeel.

Dhaqdhaqaaqii malaa'igta kowaad waxa uu matalayaa dhaqdhaqaaqa malaa'igta saddexaad, farriintii Qayladii Habeenbadhkuna ee taariikhda Millerite waxay ahayd sixidii saadaashii fashilantay ee dhalisay niyad-jabkii ugu horreeyey.

"Kuwii niyad jabay waxay Qorniinka ka arkeen in ay ku jireen wakhtigii dib-u-dhaca, ayna tahay in ay samir ku sugaan oofinta riyada. Isla caddayntii ku hoggaamisay in ay Rabbigooda sugaan 1843, ayaa ku hoggaamisay in ay filaan isaga 1844." Early Writings, 247.

Caddaynta la midka ah ee weerar Islaami ah oo lagu qaado Nashville, waa caddaynta weerar lagu qaadi doono Nashville oo dhici doona isagoo jawaab u ah dhaqan-gelinta cibaadada Axadda. Qoraallada Ruuxa Wax sii Sheegidda marnaba ma fashilmaan. Saadaasha weerar lagu qaadayo Nashville waxaa lagu caddeeyey qoraallada Ruuxa Wax sii Sheegidda. Saadaasha Nashville way rumoobi doontaa, laakiin saadaasha weerarka Nashville waxay ku salaysnaan doontaa sixitaan lagu sameeyo saadaashii hore u fashilantay, sidii ay ugu dhacday taariikhda Millerite-ka. Waxay ku rumoobaysaa calaamadda afraad, taas oo ah calaamadda matalaysa "xukunka".

Ciise had iyo jeer dhammaadka ku tusaaleeyaa bilowga, oo calaamaddii ugu horraysay ee jidka ee Sebtembar 11, 2001, waxay ahayd weerar ay Islaamku geysteen; sidaas daraaddeed, xukunka sharciga Axadda waxaa jiri doona weerar Islaami ah oo lagu qaado Nashville. Aad bay suurtagal u tahay in ay ku jiraan bartilmaameedyo kale sidoo kale, laakiin farriinta Qaylada Saqda-dhexe waa farriinta saxidda u ah farriintii dhalisay niyad-jabkii ugu horreeyey. Niyad-jabkii ugu horreeyey waxaa sababay dembiga ah in qodobka waqtiga lagu dabaqo saadaasha, ee ma aha erayadii Ellen

White.

Waa muhiim in la garto in afarta calaamadood ee jidka ee ka bilaabma “xoogsiinta” farriinta kowaad (taas oo Daanyeel gudaheeda ka dhacda bilowga toddobaatanka sannadood ee astaan ahaan loo adeegsaday), ay mar walba ku hoos jiraan isla mawduuca. Haddii aad aqbashay Sebtembar 11, 2001, in ay ahayd dhammaystiridda wax sii sheegidda, waxaad si wax sii sheegid ah u cuntay “kitaabka qarsoon”. Dad aad u yar ayaa dhab ahaantii cunay runtaas, hase yeeshee waxaa jiray kuwo, sida uu Daanyeel u matalayo, oo qalbigooda ku goostay inaanay ku nijaasoobin cuntadii Baabuloon. Haddana waxaa jira kuwo qirta inay rumaysan yihiin in Sebtembar 11, 2001 ay ahayd dhammaystiridda wax sii sheegidda, balse ku doodaya inaanu ahayn Islaam, ee ay ahayd goyska Bush, ama caalamiyiinta, ama Jesuit-yada, ama CIA-da, ama isku-dar ka mid ah eedeysanayaasha caadiga ah ee inta badan ay adeegsadaan aragtiyayaasha shirqoolka ee casriga ahi. Isagoo ah Alfa iyo Oomeega, Ciise wuxuu dhammaadka ku iftiimiyaa bilowga; sidaas darteed, haddii aynu ku qaldannahay wixii si wax sii sheegid ah loogu matalay Sebtembar 11, 2001, waxaynu burburinaynaa awooddeenna ah inaynu si sax ah u kala saarno Erayga wax sii sheegidda ee “runta”.

“Awoodsiinta” farriintii kowaad ee taariikhda Millerite-ku waxay ahayd Islaamka hooggii labaad, oo awoodsiintaasina waxay astaysay awoodsiintii dhacday Sebtembar 11, 2001, taas oo uu keenay Islaamka hooggii saddexaad.

Islaamku markabka koowaad wuxuu aqoonsanayaa Islaamka markabka ugu dambeeya. Markabka ugu dambeeya wuxuu metelaa xukunka, oo Maraykankana waxaa lagu xukumaa sharciga Axadda. Waa farriintii labaad ee Yexesqeel cutubka toddoba iyo soddonaad, taas oo kuwii dhintay nolosha ku soo celisa, farriintaasina waa farriinta markabka saddexaad, taas oo ah Qayladii Habeenbadhka. Waa farriinta shaabadaynta, sida lagu sii tusaaleeyey gelitaankii guusha lahaa ee Masiixu isagoo fuushan “dameer”, taas oo astaan u ah Islaamka. Farriinta shaabadaynta ee Qayladii Habeenbadhka waxaa sida Islaamka.

Gabdhii Siyoon waxaad ku tidhaahdaan, Bal eeg, Boqorkaagu wuu kuu imanayaa, isagoo qabow, oo fuushan dameer iyo qayl dameer dhalay. Matayos 21:5.

Waxsii labaad ee Ezekiel waxay ka timaaddaa “afarta dabaylood,” taas oo sidoo kale astaan u ah Islaamka. Waa lama huraan si buuxda in runtaas loo caddeeyo, waayo farriinta ah Qaylada Saqda Dhexe waa farriinta aqoonsanaysa Islaamka hoogga saddexaad inuu yahay awoodda xukunka ku soo dejisa Maraykanka marka la gaaro sharciga Axadda, isla markaana keenta burburka qaran ee ka dambeeya amarka.

Toddobada Buugga Muujintii waxay ahaayeen xukumadii Ilaah ee ku soo degay dhaqan-gelintii cibaadada Axadda ee ay meel mariyeen Roomaankii jaahilka ahaa iyo Roomaankii baadariga ahaa labaduba.

1. Afarta Buun ee hore waxaa lagu soo dejiyey Roomaantii jaahilka ahayd ka dib markii Constantine meel mariyey sharcigii ugu horreeyey ee Axadda sannadkii 321.

2. Buunkii shanaad iyo lixaad (kuwaas oo sidoo kale ah hooggii koowaad iyo labaad ee Islaamka), waxay ahaayeen xukunnadii Ilaah ee ka geesta ahaa Roomaanka baadariga ah sababta sharcigii Axadda ee baadarigu dejiyey Shirkii Orleans sannadkii 538.
3. Buunka toddobaad (oo ah Hoogga saddexaad ee Islaamka), waa xukunka lagu soo dejin doono Maraykanka marka uu mustaqbalka dhow ku qasbo cibaadada Axadda.

Islaamka hoogga saddexaad wuxuu u taagan yahay calaamaddii ugu horraysay ee Sebtembar 11, 2001. Saadaashii fashilantay ee weerarkii Islaamku ku qaadi lahaa Nashville 18-ka Luulyo, 2020 waxay u taagan tahay niyad-jabkii ugu horreeyey, oo ah calaamadda labaad. Farriinta “afarta dabaylood” ee Islaamka, sida loogu matalay nebiyaddii labaad ee Yexesqeel ee cutubka soddon iyo toddobaad, waxay u taagan tahay Oohintii Habeenbadhka, oo ah calaamadda saddexaad, dabadeedna calaamadda afraad oo ah fulinta saadaashii fashilantay ee 18-ka Luulyo, 2020 marka la gaaro sharciga Axadda. Kuwanu waa afarta calaamadood ee nebiyadeed ee ka dhaca taariikhda nebiyadeed ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun, sida loogu matalay toddobaatankii sano ee maxaabiisnimada Daanyeel.

Garashada farriinta Qaylada Saqda Dhexe waa qayb asaasi ah oo ka mid ah “qarsoodiga” lagu muujiyey tusaale ahaan Daanyeel, markii uu u tukaday inuu garto riyadii sawirka ahayd ee Nebukadnesar. Tukashadiisu waa astaan-jid oo taalla dhammaadka saddexda maalmood iyo badhka ah ee dhimashada labada markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad. Tukashadii Daanyeel ee Laawiyiintii lix iyo labaatanaad, sida loogu qoray cutubka sagaalaad, waxay ahayd sannaddii kowaad ee Daariyos. Tani waxay dhigaysaa tukashadiisa meelaha kala-guurka.

Barta kala-guurka ee taariikhda Millerite waxay ahayd 1856 markii dhaqdhaqaaqii Millerite, sida ay sheegeen James iyo Ellen White, uga gudbay Philadelphia una gudbay Laodicea. Isla sannadkaas, “iftiin cusub” oo ku saabsan “toddobada jeer” ayaa ka soo muuqday maqaalada Hiram Edson ee Review and Herald, laakiin 1863 (“toddoba jeer” ka dib), “toddobada jeer” gebi ahaanba waa la diiday. Daanyeel wuxuu tukaday “salaadda” loo aqoonsaday “dawada” loogu talagalay “kala firdhinta” “toddobada jeer” ee barta kala-guurka u dhexaysa boqortooyada koowaad iyo boqortooyada labaad ee waxsii-sheegidda Kitaabka Quduuska ah.

Saddex iyo badh waa astaan u ah kun iyo laba boqol iyo lixdan sannadood, kuwaas oo iyaguna astaan u ah “toddobadii wakhti.” 18-ka Luulyo, 2020, dhaqdhaqaaqii La’odikiya ee Future for America wuxuu muujiyey caasinimo ka dhan ah amarka Ilaah ee ahaa inaan mar dambe farriin nebiyadeed lagu sudhin wakhti. Markaas dabadeed dhaqdhaqaaqa waa la “dilay” oo waa lagu “kala firdhiyey” jidka Muujintii kow iyo tobnaad, kaas oo dhex mara dooxada lafaha qalalan ee dhintay ee Yexesqeel. Dhammaadka wakhtigaas “kala firdhinta,” oo sidoo kale ah “wakhtiga dib-u-dhaca” ee masaalka tobanka bikradood, hadda waxaa laga yeedhayaa qabuurahooda iyada oo loo marayo “cod qaylinaya” oo ka imanaya gudaha “lamadegaanka” ee “saddexda iyo badhka” maalmood.

Sida Milleriyiintu ugu dambayntii u garteen in ay markaas ku jireen “wakhtiga dib-u-dhaca” ee Matayos cutubka shan iyo labaatanaad, iyo Xabaquuq cutubka labaad, sidaas oo kalena, “labada markhaati ee dhintay” waxaa waajib ku ah inay gartaan halka ay joogaan, marka “codka cidlada ka yeedhaya” qayliyo. Waa inay gartaan inay yihiin “kuwo kala firdhsan”. Garashadaasina waa baaq

ku wajahan “salaad”, laakiin ma aha salaad keliya; waa baaq ku wajahan salaaddii Daanyeel ee Laawiyaantii lix iyo labaatanaad. Salaaddaas gaarka ah la’aanteed, ma jiro soo nooleyn. Soo nooleyntuna waxay calaamadisaa barta kala-guurka ee La’odikiya ilaa Filadelfiya, waxayna soo saartaa ifafaalaha nebinnimo ee kan siddeedaad oo ka mid ah toddobada, sida lagu xaqiijiyey sanamka Nebukhadnesar ee Daanyeel cutubka labaad.

Marka salaaddaas towbadkeenka iyo qirashadu ay rumoowdo, ballanku waa in Ilaah markaas xusuusan doono axdigiisa oo uu soo ururin doono dadkiisa kala firidhsan. Waxsii sheegistii ugu horraysay ee Yexesqeel lafihii bay isu keentay, dabadeedna waxsii sheegistiisii “afarta dabaylood” waxay “Filadelfiyiin”-tii immika dhalatay u beddeshay ciidan xoog badan... ciidan xoog badan oo, sida ku xusan Muujintii kow iyo tobnaad, markaas loo “kor qaadi lahaa samada” iyaga oo la jira “daruur malaa’ig ah”. Markaas iyagu waa “calankiisa” Rabbiga.

“Sirta” Daanyeel labaad, sida Libaaxa qabiilka Yahuudah uu hadda u muujinayo, waxay xaqiijinaysaa ifafaalaha “kan siddeedaad oo ka mid ah toddobada”... waxaana walxaha kale oo dhan ee waxsii-sheegga Daanyeel labaad ay waafaqsan yihiin isku-xigxiga waxsii-sheegga ee labada markhaati ee Muujintii kow iyo tobnaad. Labada markhaati ee cutubka kow iyo tobnaad ee Muujintii waxaa “loo taagaa sidii calan” isla “saacadda” uu dhaco sharciga Axadda, waayo waxaa kor loo qaadaa marka uu dhaco “dhulgariirka weyn” ee cutubka kow iyo tobnaad ee Muujintii. “Dhulgariirka weyn” wuxuu baabbi’iyaa toban meelood meel magaalada, oo Maraykankuna waa boqorka ugu weyn ee “tobanka boqor”, sida ay ahayd Faransiisku, markii “dhulgariirkii” Kacaankii Faransiiska uu tirtiray Faransiiska, taasoo ahayd dhammaystirka Muujintii cutubka kow iyo tobnaad.

Dhammaystirka kaamilka ah ee dhulgariirkaas waxaa lagu fuliyaa bahalka “dhulka” ah, sharciga Axadduna ee boqortooyada bahalka dhulka ayaa keena gariir. Dhammaystirka buuxa ee “dhulgariirka” ku xusan Muujintii kow iyo tobnaad waa sharciga Axadda marka bahalka “dhulka” ah “la gariiriyo” oo riddada qaran ay ka daba timaaddo halaag qaran. Saacaddaas, labada markhaati waxaa “loo qaadaa sida calan oo kale”. Waxay “daruuro ayay samada ugu kacaan”, sida Masiixu samada ugu kacay markii ugu dambaysay. Erayadiisii ugu dambeeyey ee uu xertiisii kula hadlay—kuwaas oo astaan u ah dadka Ilaah ee maalmaha ugu dambeeya, kuwaas oo iyaguna ay tahay in samada loogu qaado sida calan oo kale—waxaa lagu qoray kitaabka Falimaha Rasuullada.

Markaasuu wuxuu ku yidhi, Idinku ma lihidin inaad ogaataan wakhtiyada ama xilliyada Aabbuhu ku dhigay amar iyo xukunkiisa. Laakiin waxaad heli doontaan xoog markii Ruuxa Quduuska ahi idinku soo dego; oo waxaad markhaatiyaal iiga ahaan doontaan Yerususalem, iyo Yahuudiya oo dhan, iyo Samaariya, iyo ilaa meesha ugu fog dhulka. Oo goortuu waxyaalahaas hadlay, intay fiirinayeen ayaa kor loo qaaday; daruur baana indhahooda ka qaaday. Falimaha Rasuullada 1:7–9.

Kuwa doonaya inay noqdaan “calaamadda” waa inay ka jeestaan ku-dhaqanka “waqtiyada iyo xilliyada”, haddii ay doonayaan inay helaan xoogga Ruuxa Quduuska ah si ay u gutaan hawsha “calaamadda”.

“Sirta” loo muujiyey Daanyeel cutubka labaad, waa sirta Muujintii Ciise Masiix oo la furfuro wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga nimcada. “Sirta”as waxa ku jirta “taariikhda qarsoon” ee “Toddobada Onkod.” Taariikhdaas waxa loo habeeyey iyada oo ku dhisan erayga Cibraaniga ah ee la sameeyey markii la isu geeyey xarafka koowaad, kan saddex iyo tobnaad, iyo kan ugu dambeeya ee alifbeetada Cibraaniga. Markii xarfahaas la isu geeyo, waxay sameeyaan erayga Cibraaniga ah ee ah “run.” Ciise waa “runta”, kaas oo sidoo kale ah Kan Ugu Horreeya iyo Kan Ugu Dambeeya. Saddexdaas xaraf waxay matalaan qaab-dhismeedka dhaqdhaqaaq kasta oo dib-u-habayn weyn ah, waayo waxay matalaan malaa’igta koowaad, labaad, iyo saddexaad. Waxay matalaan habka saddexda-tallaabo ah ee daahirinta ee Daanyeel ku matalay cutubka laba iyo tobnaad, sida “la daahiriyeey, la caddeeyey, oo la tijaabiyeey”. Habkaas saddexda-tallaabo ah ee imtixaanka iyo daahirintu waxa in ka badan labaatan sano soo bandhigay Future for America, laakiin hadda waxa la aqoonsaday in uu matalayo “taariikh qarsoon” oo ku dhex jirta khadadka dib-u-habaynta quduuska ah. “Taariikhda qarsoon”as waa dhammaystirka kaamilka ah ee “Toddobada Onkod” ee la shaabadeeyey ilaa imminka, wax yar ka hor xidhitaanka wakhtiga nimcada.

Muddo dheer ayaa la fahamsanaa in Toddobada Onkod ay metelaan “faahfaahin dhacdooyin ah oo dhacay intii lagu jiray farriimihii malaa’igta kowaad iyo tan labaad,” iyo in ay sidoo kale metelaan “dhacdooyin mustaqbal ah oo la muujin doono siday u kala horreeyaan.” Hadda waxaa lagu muujiyey Muujinta “runta,” in saddexda calaamadood ee ugu dambeeya ee xariiqda dibuhabayntu ay yihiin “taariikhda qarsoon” ee Toddobada Onkod. Calaadahaasu waxay ka bilaabmaan niyad-jabkii “ugu horreeyey” waxayna ku dhammaadaan niyad-jabkii “ugu dambeeyey.” Calamadda dhexe waa Oohintii Habeenbadhka. Niyad-jabkii ugu horreeyey wuxuu calaamadeeyaa bilowga “wakhtiga dib-u-dhaca”, kaas oo ku dhammaada Oohintii Habeenbadhka. Farriinta Oohinta Habeenbadhka waxay ku dhammaataa “xukunka” halkaas oo niyad-jabkii ugu dambeeyey lagu calaamadeeyo.

Niyad-jabkii ugu horreeyey ee ku jira Daanyeel cutubka labaad wuxuu ahaa garashada Daanyeel ee ah in isaga la geliyey “amar dhimasho”. Markaas ayuu dalbaday “wakhti”, sidaasna ku calaamadeeyey bilowga “wakhtiga dib-u-dhaca”. Taasina waxay u horseedday fahamkiisa “qarsoodiga”, kaas oo ah farriinta Qaylada Saqda-dhexe, oo markaas loo soo bandhigay Nebukadnesar si uu u “xukumo” farriinta Daanyeel.

“Xukunkii” Nebukadnesar ee ku saabsan riyadii iyo fasiraaddii uu Daanyeel soo bandhigay waxa uu calaamad u yahay tii saddexaad ee saddexda calaamadood ee matala “taariikhda qarsoon” ee Toddobada Onkod. Xukunkaas waxaa kaloo lagu sii ambaqaadaa cutubka saddexaad ee Daanyeel, kaas oo matalaya mabda’a si adag loogu adeegsado buugaagta Daanyeel iyo Muujintii, mabda’aas oo ah “ku celi oo sii ballaadhi.”

Waxaan kaga hadli doonnaa cutubka saddexaad maqaalka xiga, hase ahaatee waxaa habboon in halkan lagu caddeeyo in xukunka waymark-ka saddexaad ee cutubka saddexaad uu tilmaamayo niyad-jabkii ugu dambeeyey, kaas oo lagu matalay niyad-jabkii ugu horreeyey. “Taariikhda qarsoon” ee toddobada onkod waxay tilmaamaysaa saddex waymarks, iyada oo ka bilaabmaysa kuna dhammaanaysa niyad-jab. Cutubka labaad ee Daanyeel, niyad-jabkii ugu horreeyey waxa lala xidhiidhinayaa “amar dil” oo ka yimid Nebukhadnesar, cutubka saddexaadna niyad-jabkii ugu

dambeeyey waxa lala xidhiidhinayaa “amar dil” kale oo ka yimid Nebukhadnesar.

“Taariikhda qarsoon” ee “labada markhaati”, kuwaas oo matala dhaqdhaqaaqa Future for America, waxay matalaysaa niyad-jabkii dhacay Luulyo 18, 2020. Markaas waxaa bilaabmay “wakhtiga sugitaanka” sida ay u matalaan “saddex maalmood iyo badh” ee Muujintii cutubka kow iyo tobnaad. Baraarugga iyo sarakicidda kuwa “lagu laayay jidadka” byawaanka ka soo baxay “bohol aan gun lahayn” waxaa si gaar ah loogu faahfaahiyey Erayga nebinnimada ee Ilaah; laakiin heer sahlan, marka labada markhaati toosaan, waxay fahmaan “sirta” lagu matalay Daanyeel cutubka labaad.

“Sirtaas” waa farriinta Qaylada Saqda-dhexe, taas oo ay markaas sii naadiyaan ilaa Daanyeel cutubka saddexaad, marka sharciga Axadda ee dhowaan imanaya soo gaadho, oo niyad-jabkii ugu dambeeyey dhaco. Niyad-jabkii ugu horreeyey waxa la kulmay kuwii lagu matalay “Daanyeel” 18-ka Luulyo, 2020. Niyad-jabka ugu dambeeya waxa la kulma hoggaamiyaha “tobanka boqor,” kaas oo ah Maraykanka, marka riddada qaran ay horseeddo burbur qaran oo ka yimaadda Islaamka.

Waxaannu ku dhammaystiri doonnaa soo koobidda iyo gunaanadka cutubka labaad ee Daanyeel maqaalka xiga.

“Shayddaan baa dunida maxbuus ka dhigtay. Wuxuu soo bandhigay sabti sanam ah, isaga oo u ekaysiinaya in ay leedahay muhiimad weyn. Wuxuu maamuuskii dunida Masiixiyiinta ka xaday Sabtida Rabbiga, oo wuxuu u weeciyey sabtigan sanamka ah. Dunidu waxay u sujuuddaa dhaqan iyo amar dadku sameeyey. Sida Nebukadnesar uga taagay sanamkiisii dahabka ahaa bannaankii Duura, oo sidaas isugu sarraysiiyey, ayuu Shayddaan isugu sarraysiiyaa sabtigan beenta ah, kaas oo uu uga xaday astaantii samada.” Review and Herald, March 8, 1898.